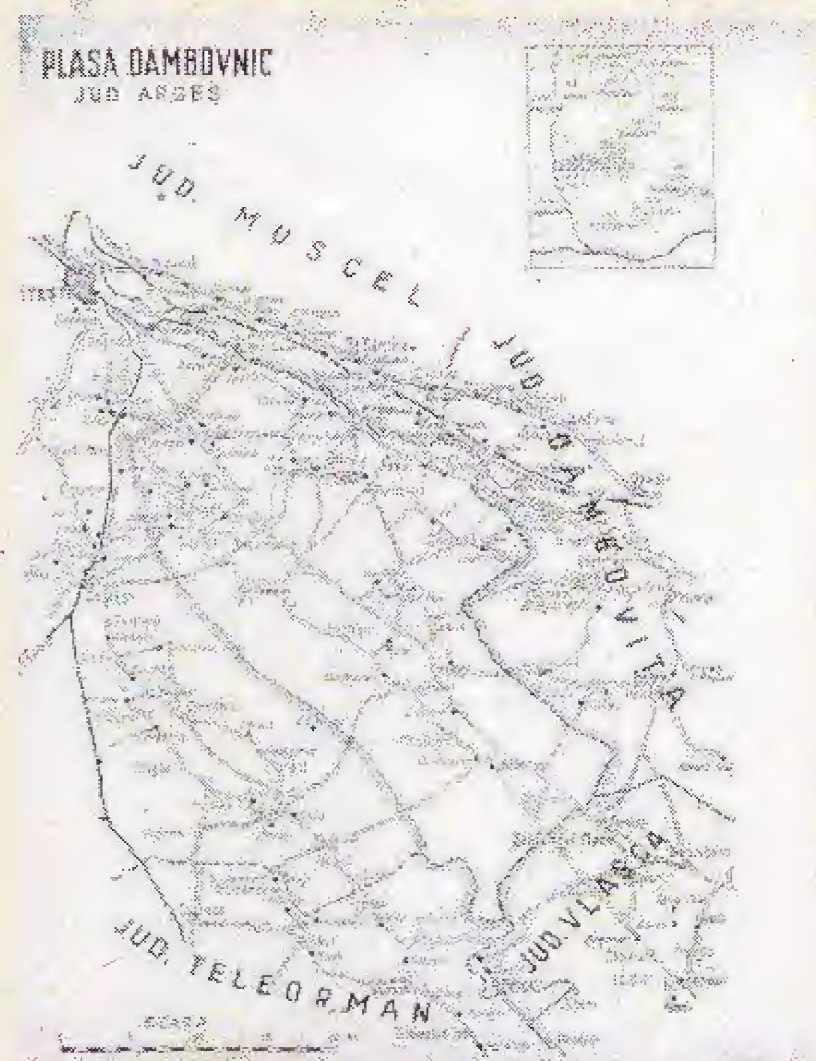

SATUL ROMÂNESC TRECUT – PREZENT – VIITOR

75 de ani de la cercetarea
sociologică a plasei

DÂMBOVNIC

Editura Universității din Pitești

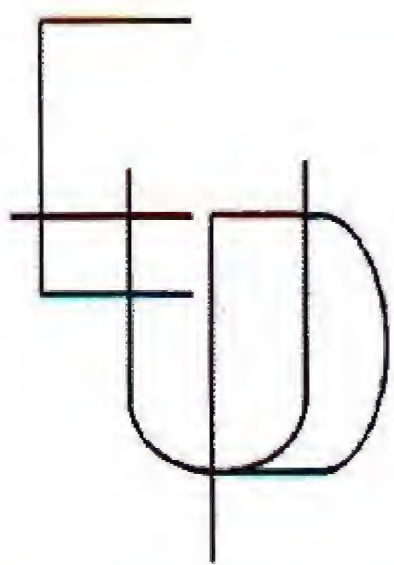
SATUL ROMÂNESC TRECUT – PREZENT- VIITOR

75 de ani de la cercetarea sociologică a
plasei

DÂMBOVNIC

Ediție îngrijită de Cornel CONSTANTINESCU

Editura Universității din Pitești
2014

Editura Universității din Pitești

Str. Târgu din Vale, nr.1,
110040, Pitești, jud. Argeș

tel/fax: 40348 45.31.23

Copyright © 2014 – Editura Universității din Pitești

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
Editurii Universității din Pitești.

Nicio parte din acest volum nu poate fi reprodusă
sub orice formă, fără permisiunea scrisă a autorilor.

Editor: lector univ. dr. Sorin FIANU

Tehnoredactarea și corectura textelor: Rodica MIRON, Luiza AMARIEI, Dana CIOBANU, Mihaela COLCEA, Mariana GHIȚĂ

Referenți științifici:

- prof. univ. dr. Septimiu CHELCEA
- prof. univ. dr. Cătălin ZAMFIR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Satul românesc: trecut - prezent - viitor: 75 de ani de la
cercetarea sociologică a plasei Dâmbovnic / coord.:
Cornel Constantinescu. - Pitești: Editura Universității
din Pitești, 2014

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-560-382-0

I. Constantinescu, Cornel (coord.)

316.334.55

SATUL ROMÂNESC TRECUT – PREZENT- VIITOR

75 de ani de la cercetarea sociologică a
plasei

DÂMBOVNIC

Seria “Satul românesc trecut – prezent – viitor” apare la Editura Universității din Pitești sub egida Asociației Române de Sociologie (președinte prof.univ. dr. Cătălin ZAMFIR) și este îngrijită de conf. univ. dr. Cornel CONSTANTINESCU.

Notă asupra ediției

*Apariția acestei cărți n-ar fi fost posibilă fără îndemnul și sprijinul de neprețuit acordate pe parcursul a mai bine de un sfert de veac de către profesorii **Septimiu Chelcea, Constantin Schifirneț, Vladimir Trebici, Stan Florea, Ioan Drăgan, Dan Banciu, Iancu Filipescu, Ilie Bădescu, Ioan Mărginean, Cătălin Zamfir, Elena Zamfir, Maria Voinea, Sanda Golopenția**, reprezentanți de seamă ai sociologiei românești.*

Lucrarea se constituie într-un modest omagiu adus celor care au trudit, trudesce și sperăm că vor trudi pe tărâmul cercetării sociologice a satului argeșean.

CUPRINS

I. DÂMBOVNICUL – O PLASĂ DIN SUDUL JUDEȚULUI ARGEȘ. 1939.....9

Dâmbovnicul. O plasă din sudul județului Argeș A. GOLOPENȚIA și Mihai POP.....	13
Problema apei la Oarja Maura și N. M. DUNĂRE.....	47
Păstoritul în Dâmbovnic Gh. RETEGANUL.....	55
Viața economică a comunei Suseni Roman E. MOLDOVAN.....	75
Procesul de îmbogățire în comuna Oarja Nicolae Marin DUNĂRE.....	99
Procesul de sărăcire în Oarja Miron CONSTANTINESCU.....	111
Căprăria de treierat la Rociu Teodor NICULESCU.....	121
„Conservatorul” de lăutari din Rociu Ovidiu BÂRLEA.....	125
Costumul din Rociu Teodora NICULESCU.....	135
O biserică moșnenească din Dâmbovnic Găleşeștii N. ECONOMU și Al. STOIANOVICI.....	141
Un funcționar sătesc: “Pomojnicul” Tudor Alexandru STOIANOVICI.....	155

II. ARGEȘUL ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ. 1989.....189

Argeșul în cercetarea sociologică

Stan FLOREA, Cornel CONSTANTINESCU.....195

Continuități și actualități în sociologia românească

Virgil CONSTANTINESCU, Pompiliu GRIGORESCU.....201

Dâmbovnicul, o monografie întreruptă

Prof. dr. doc. Mihai POP.....209

Considerațiile unui participant la cercetările sociologice din 1939

Prof. dr. docent Roman MOLDOVAN.....213

Anton Golopenția (1909-1951)

Prof. dr. Vladimir TREBICI.....217

Gânduri despre Anton Golopenția

Nicolae ECONOMU.....229

...August 1939

Prof. univ.dr. Nicolae Gr. DJAMO.....233

Retrospectiva cercetărilor sociologice cu apogeul lor în vara anului 1939

Dr. Lucia APOLZAN.....235

Semnificații sociologice ale legendei-mit despre Negru Vodă, creație argeșeană
emblematică pentru spiritualitatea românească

Prof. dr. Ion CHELCEA, Conf. dr. Septimiu CHELCEA.....243

Atlasul antropologic axiologic național – carta valorilor premise ale culturii
poporului român cercetări din Argeș și din alte părți ale țării (1972-1988)

Pavel ZABAVA, Mircea CIOARA, Gh. BURCEA, Anca ENESCU, Remus
ANGHEL, Doina PATRASCAN, Georgeta MARGHESCU, Prof. univ. dr. Vasile
V. CAMELEA.....255

Determinări etnogeografice ale locuinței din depresiunea Câmpulung

Dr. Ion GHINOIU.....267

Cercetări sociologice ale fenomenului religios în județul Argeș

Prof. Eftimia FLOREA.....275

Dimensiuni și tendințe ale fenomenului religios în județul Argeș

Ion STOICA.....285

Rusaliile – sărbătoarea multimilenară în spațiul românesc Ion NANIA.....	299
Opțiunea pentru agricultură a viitorilor absolvenți ai școlii rurale (o abordare longitudinală) Prof. Stan FLOREA, Soc.: Cornel CONSTANTINESCU, Maria CONSTANTINESCU.....	339
Creativitate și eficiență în acțiunea socială a tineretului Dr. Sorin M. RĂDULESCU.....	351
III. « 60 DE ANI DE LA CERCETAREA SOCIOLOGICĂ A PLASEI DÂMBOVNIC. 90 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI ANTON GOLOPENȚIA». 1999.....	357
Cercetarea regiunilor și harta sociologică a României proiecte majore ale școlii sociologice de la București Conf. univ. dr. Iancu FILIPESCU.....	359
"Dâmbovnicul" - un studiu de procese sociale Prof. univ. dr. IOAN DRĂGAN.....	373
Studiul monografic al familiei: tradiție și actualitate Prof. univ. dr. Maria VOINEA.....	377
Anton Golopenția (1909 - 1951) Prof. dr. Vladimir TREBICI.....	385
„Formă fără fond”- în geopolitica frontierelor (Anton Golopenția) Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU.....	387
IV. 70 DE ANI DE LA CERCETAREA SOCIOLOGICĂ A PLASEI DÂMBOVNIC. CENTENAR GOLOPENȚIA 2009.....	393
Prof. univ. Dr. Sanda Golopenția de la Universitatea Brown (New York) în vizită la Universitatea din Pitești.....	399

I.

DÂMBOVNICUL

—

O PLASĂ DIN SUDUL
JUDEȚULUI ARGHEȘ

1939

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D. GUSTI

ANUL IV (1942)

IOULIE-DECEMBRIE Nr. 7-12

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE SOCIALE AL ROMÂNIEI

Anton Golopenția

Mihai Pop

O PLASĂ DIN SUDUL JUDEȚULUI ARGEȘ

A. GOLOPENȚIA ȘI Mihai POP

I. Institutul de cercetări sociale al României a încuviințat în 1939 organizarea cercetării plășii Dâmbovnic din județul Argeș. Plasa aceasta a fost aleasă cu gândul de a oferi material de cunoaștere a trăsăturilor specifice ale satelor Câmpiei muntene.

Așezările subcarpatice vechi ale Vechiului Regat au fost lămurite prin cercetările întreprinse în Gorj și Putna. În schimb, satele de pe terasele Munteniei și din Câmpia română, unde bate, cum a spus, cu drept cuvânt, unul din membrii acestei cercetări, inima României moderne¹ sunt încă prea puțin cunoscute. Singură lucrarea despre Vlășia și Moșiștea² a prof. Vintilă Mihăilescu, cercetătorul care a evidențiat revărsarea în șes a prisosurilor de populație ale Subcarpaților Munteniei și ale Transilvaniei, deschide calea înțelegerii lor.

Plasa Dâmbovnic, de la Sud de Pitești, a fost aleasă, fiindcă se găsește la mijlocul României de Sud, atât în raport cu Carpații și cu Dunărea, cât și, în raport cu marginea de apus și de răsărit a Câmpiei românești.

Nordul plășii în care se mai află resturi din pădurile de stejar arătate de hărțile austriece, rusești și românești de la 1791, 1832 și 1856, e plin de sate vechi moșnești, asemănătoare înainte vreme satelor de la munte; Sudul ei, care înaintează în plină câmpie, prezintă sate cu caracterele Teleormanului, și ale Romanaților.

Drumurile oilor ce se adună în mănunchiu la Pitești, venind dinspre ținuturile Țuțuienilor (Hațeg), ale Mărginenilor (Poiana), o brăzdează ca

¹ *T. Al Stoianovici*: Unde bate inima țării în volumul Recensământul României 1941, Lămurirea opiniei publice, București, 1941

² *Vintilă Mihăilescu*: Vlășia și Moșiștea (Evoluția geografică a două regiuni din câmpia română), (Extras din Buletinul Soc. Reg. Rom. De Geografie, anul XLIII), București, 1925 și Așezările omenești din Câmpia română la mijlocul și la sfârșitul secolului XIX. București, 1924. Vezi și *C. Vâlsan*: O fază în popularea țărilor românești. Bul. Soc. Reg de Geografie, 1912, și *H. Haufe*: Die Wandlung der Volksordnung im Rumanischen Altreich, Agrarverfassung und Bevolkerungs – entwicklung im 19. und 20. Jahrhundert, Stuttgart, 1939

nervurile unui evantaiu îndreptându-se unele spre Zimnicea, altele spre Giurgiu și Oltenița.

Rolul de județ de frunte, deținut de județul Argeș în politica Munteniei și a României dinainte și după războiul trecut, a contribuit și el la fixarea cercetării, în această plasă, în care se găsește, la Rătești, întâia moșie a Brătienilor și ai cărei locuitori merg Duminecă la târg la Topoloveni.

Cercetarea aceasta a fost întreprinsă în vara 1939, în două reprize: 12 Iunie - 6 Septembrie și 15 Septembrie - 13 Octombrie. Pusă sub conducerea semnatarilor acestei prezentări și ajutată cu multă înțelegere de prefectul de Argeș, d-l *colonel Cameniță*, de pretorul plășii Dâmbovnic, d-l *Pațak*, ca și de toți funcționarii administrativi și primarii din plasă, convocați în mai multe rânduri la consfățuri de informare la pretura din Rociu, ca și de inginerii agronomi, medicii, agenții sanitari și surorile de ocrotire, învățătorii și preoții din plasă, cercetarea a îngăduit celor 21 membri ai Echipei să studieze aspectele principale ale vieții din Dâmbovnic.

În echipa compusă din d-nele *Maura Dunăre*, *Teodora Niculescu* și *Eliza Ulmeanu*, d-șoara *Irina Sturza* și d-nii: *Ovidiu Bărlea*, *Niculae Betea*, *Ion Burlea*, *Miron Constantinescu*, *Dumitru Corbea*, *N. M. Dunăre*, *Niculae Djamo*, *Niculae Economu*, *Emilian Grigorescu*, *Teodor Mărculescu*, *Roman E. Moldovan*, *Aurel E. Popa*, *Dumitru Repidon*, *Constantin Răileanu*, *Gheorghe Reteganul*, *Tudor Alex. Stoianovici* și *Ion Vintilescu*, erau reprezentante prin cunosători aproape toate disciplinele capabile să lămurească viața satelor noastre. Tehnica de lucru adoptată a fost cea a cercetărilor succesive, în cursul unor șederi, de 8—13 zile în comunele mai însemnate și anume: la *Rociu*, *Gliganu*, *Suseni*, *Oarja* și *Teiu* a vieții fiecărui grup de sate și de cătune. Împrejurările: suspendarea activității Institutului de cercetări sociale și concentrările din toamna 1939, au împiedicat executarea completă a planului inițial.

În numărul de față al „Sociologiei românești”, prezentăm drept fragment din rezultatele cercetării monografice a plășii Dâmbovnic, mai multe redactări, care arată, în cazul unora din satele cunoscute, aspectele mai izbitoare ale vieții din această plasă, pe care o socotim reprezentativă pentru o serie de trăsături ale României de Sud. Ele sunt precedate de aceste pagini de prezentare globală, menite să comunice datele principale, utile pentru înțelegerea întregii plăși și situarea rezultatelor din cercetările speciale tipărite.

II. Teritoriul cercetat constituie plasa de la capătul de Sud-Est al județului Argeș. De la 1908 plasa aceasta poartă numele *Dâmbovnicului*, un afluent al Neajlovului, aproape secăt în urma despăduririlor și pe care vara îl

amintesc numai eleșteele, în care sunt păstrate apele lui de la topirea zăpezilor. Izvorul acestuia din urmă se găsește, la fel, în această plasă. Mărginită de Argeș la Nord-Est până aproape de Găești, plasa se întinde la Sud-Vest până la marginea moșiei satelor înșirate unul după altul, aproape fără întrerupere, dealungul Dâmbovnicului, Șoseaua Pitești-Giurgiu, vechiu *drum al oilor*, deși trece prin câmp, lăsând la dreapta și la stânga aproape toate satele plășii, reprezintă totuși adevărata lor axă. Celelalte șosele din plasă: aceea care duce de la Pitești pe dreapta Argeșului prin Puntea de Greci la Găești, ca o dublură parțială a șoselei, Pitești-București — și care face parte dintr-un vechiu *drum al sării*, ce duce de la Ocnele-Mari la Turnu și Zimnicea — și cele care leagă podgoria Muscelului prin Topoloveni, Teiu și Negrași cu Recea sau prin Gruiu-Rociu cu Costeștii, șosele ale *țuicii*, trec prin mijlocul satelor ca niște adevărate drumuri de negustori. Puținele sate neașezate pe aceste șosele se găsesc dealungul Neajlovului și a Mozacului, afluent al Dâmbovnicului.

Calea ferată București- Craiova, fără să străbată plasa Dâmbovnic, o cuprinde prin sectoarele Găești-Pitești-Costești ca între laturile unui triunghi obtus cu vârful la Pitești. Astfel, satele plășii Dâmbovnic, așezate de fapt, pe două linii, de-a lungul văilor Neajlovului și Dâmbovnicului, văi paralele cu calea ferată în sectoarele notate, dispun, pentru contactul cu marile centre urbane și pentru desfacerea produselor lor, de un mijloc modern de comunicație. Cu capitala țării, satele plășii sunt legate prin șoselele care merg de-a lungul Neajlovului și dealungul Dâmbovnicului la Crevedia, unde se unesc și trec prin Bolintin la București.

Dacă șoseaua Pitești-Giurgiu care leagă plasa Dâmbovnic de munte și Dunăre, era vechiul drum al oilor, altădată întretăiat de drumurile sării și țuicii, calea ferată București-Pitești-Craiova, este azi pentru aceleași locuri, „drumul” *porumbului* și al *grâului*, artera principală de scurgere ale marilor bogății agricole ale plășii.

Legătura cu Bucureștii prin Cârtojani, Crevedia-Bolintin, nu este numai drumul pe care pleacă spre Capitală produsele mărunte ale satelor din Dâmbovnic, găinile, puii, ouăle, brânza, etc., *drumul găinarilor*, ci și drumul pe care vin de acolo obiectele necesare stilului modern de viață, ce stăpânește toate satele din această plasă. Tot pe acest drum al comerțului ambulant, se scurge spre București, întreg *surplusul de mână de lucru* a satelor din Dâmbovnic. Pe aici, cu căruța, dar mai adeseori cu autobuse, exploatare de țăranii din partea locului, așezați în București, dar având legături permanente cu satele regiunii, fiind deci, stăpâni pe tehnica modernă a întreprinderii dar și cunoscători buni ai puțințelor și nevoilor locale, pleacă spre București toți acei care dincolo de posibilitățile de muncă

pe care le oferă satele lor, caută în viața modernă a capitalei, noi resurse de câștig. Acesta este drumul cornagiilor, al vânzătorilor de ziare, al lucrătorilor de la brutării etc, care fără să se așeze pentru totdeauna la București, pleacă în fiecare an, pentru câteva luni, întorcându-se de acolo uneori, nu numai cu banii de care au nevoie pentru a face față vieții de fiecare zi, ci și cu surplusuri din care își pot reînnoi casa, cumpăra o bucătică de pământ sau, atunci când pleacă de tineri, înjgheba o nouă gospodărie.

Aceștia aduc cu ei, pe lângă banii câștigați, nu numai portul, cântecele și obiceiurile orașului mare, ci și o mentalitate nouă, un fel nou de a privi lumea, care are puține trăsături comune cu ceea ce se crede de obicei de romanțioși despre mentalitatea satului, un fel deschis, realist, direct și dinamic de a trata lucrurile, fel de a fi în care zac mari resurse de viitor pentru neamul de oameni din aceste locuri.

Drumul oilor, al sării și al țiucii aparțin, ca factori sociali, unor vremi trecute; dar nici calea ferată și drumul găinarilor și cornagiilor nu sunt totuși aici noutăți de ultimă clipă. Ele au avut o funcțiune hotărâtoare încă de când condițiile reale au fost date pentru aceasta, Tipul modern al ruralului, țăranul umblat și legat intim cu viața modernă a țării are în Dâmbovnic un trecut de două și chiar trei generații, Aceasta explică de ce noul fel de viață nu este în satele de aici hibrid, ci a pătruns complet în structura lor, dându-le un stil de viață propriu, care îngăduie să se spună, nu numai pe motivării economice ci și pe temeiuri umane, că aici în câmpie, iar nu în munți, bate inima României moderne.

Faptul că satele din plasa numită de trei decenii a Dâmbovnicului alcătuiesc o unitate, centrată pe întâii 50 km, ai șoselei, Pitești-Giurgiu, e demonstrat prin împrejurarea că, cu scurtă întrerupere între 1904—1908, când aceste sate au fost grupate în două plăși, una de Nord cu pretura la Stănilăvești și alta de Sud cu pretura la Mozăceni, ele au făcut parte din aceeași plasă a *Gălășeștilor*, între 1831 și 1904, căreia i s-a dat cu prilejul succesivelor legi administrative când un contur asemănător celui al actualei plăși Dâmbovnic (1831—1860, 1887—1904), când dimensiuni îndoit mai mari prin alipirea la ea a plășii de Sud-Vest a Argeșului, numită acum Costești, iar între 1908—1939 Teleormanul de Sus și de Jos și până la 1908 Cotmeana (1860—1887 și 1904—1908).

Înlocuirea numelui de Gălășești al plășii prin Dâmbovnic cuprinde un indiciu interesant pentru istoria în ultima sută de ani a acestei părți a câmpiei românești, Gălășești este numele unui sat din nordul plășii nu departe de izvoarele Dâmbovnicului, care amintește probabil că locuitorii acestuia erau din Galeș, Mărgineni așezați într-o poiană a pădurilor, mari încă, la acea vreme, cum arată hărțile rusești de la mijlocul veacului trecut, de lângă unul

din cele mai însemnate drumuri ale oilor. Desemnarea plășii prin numele acestui sat confirmă constatările cercetării publicate mai jos asupra păstoritului în Dâmbovnic, iar substituirea lui prin numele râului ce deschide regiunii drumul spre Câmpia Dunării, orientarea recentă spre agricultură a populației acesteia.

Plasa Dâmbovnic este *compact românească*. În populația ei, Românii dețineau în 1930 procentul impresionant de 98,7%, Restul locuitorilor era compus din Țigani (1,1%) și din elementele străine ce pot fi întâlnite în Câmpia Dunării (15 Albanezi, câte 6 Evrei, Unguri și Ruteni, 2 Sârbi și câte 1 Bulgar și Grec).

Numărul satelor de pe teritoriul acestei plăși este foarte greu, dacă nu imposibil, de stabilit. Plasa Dâmbovnic oferă un bun prilej de cunoaștere al acelei *evoluții a așezărilor rurale de pe terasele Munteniei*, care e încă în plin curs. Nici urmă aici de acea *stabilitate a așezărilor rurale* din Transilvania de Sud și Est, șesul Tisei, munții Banatului, Bucovina și Basarabia, care face ca, de la deceniu la deceniu, numărul și forma satelor să nu se schimbe aproape de loc. Recensământul de la 1912 arată aici 54 sate și cătune distincte. Cu prilejul recensământului de la 1930 n-au mai putut fi numărate decât 35 sate distincte. Din cele 19 sate și cătune constatate în plus, la 1912, care se contopiseră între timp cu alte sate învecinate, numai 11 au putut fi delimitate cu mare greutate în cadrul satelor noi în compunerea cărora intraseră. Procesul acesta a urmat, deși cu un ritm mai încet, și în ultimul deceniu. Căci la 1941, n-au mai fost găsite decât 33 sate distincte și n-au mai putut fi delimitate în cadrul satelor compuse decât tot 11 din satele individualizate la 1912 sau 1930.

Prin despăduririle, menite a spori suprafața agricolă, perdeaua despărțitoare a vechilor sate și cătune a căzut, iar sporul natural al populației și-a putut așeza gospodăriile pe drumurile ce duceau de la unul la altul, legându-le cu încetul și dând naștere, în locul *cătunelor* și *satelor mici* și apropiate unele de altele, la sate compuse, din deceniu în deceniu, tot mai mari. La 1912, mărimea mijlocia a așezărilor din plasa Dâmbovnic era de 574 suflete; în 1930 satul distinct număra în mijlociu 1.015 locuitori, iar în 1940, 1.099 locuitori.

Dacă reprezentăm pe harta plășii în dreptul fiecărui sat cifra populației lui, putem întrevedea sfârșitul acestei evoluții, determinată pe deoparte de sporul populației, pe de alta de dispariția perdelelor de pădure dintre sate. În Nordul plășii, care a fost în mai mare măsură împădurit și unde se găsește majoritatea satelor plășii, se conturează de pe acum câteva centre mari rurale, care vor egala în curând satele mari din Sudul cu caracter de stepă al plășii. Astfel Cerșanii care și-au înglobat Predeștii și-și vor îngloba

Burdeştii, sunt pe cale de a se uni într-o singură comună mare ca Susenii (care şi-au înglobat Boereştii şi-şi vor îngloba Pădurenii şi Gălăşeştii), Tuţuleştii (care sunt pe cale de a-şi îngloba Strâmbenii) şi Şerbăneştii (care şi-a înglobat Tuţuleştii -Noi), vor alcătui nu după multă vreme o aglomerare rurală de peste 6000 locuitori. Oarja care şi-a înglobat Stănilăveştii, Ştefăneştii şi Ceauşeştii, atinge 3000 locuitori, Gruicul cu Siliştea şi Cireşul 2500 locuitori şi cele două, Teiuri, tot atâta. Satele mari încă de pe acum, din sudul plăşii se găsesc în acelaşi proces: astfel Negraşii care şi-au înglobat Cantacuzul sunt pe cale de a se uni cu Mozăzenii care şi-au înglobat Babaraoga şi Zidurile, dând naştere unei alte aglomerări de 5,500 locuitori.

Tab I. Evoluţia populaţiei gospodăriilor şi întreprinderilor în plasa Dâmbovnic, după recensămintele din 1912, 1930 şi 1941

Localitatea	Gospodării			Populaţia statornică						Intreprinderi	
	1930	1941	Spor 1930- 1941 %	1912	1930	1941	Spor 1912- 1930 %	Spor 1930- 1941 %	Spor 1912- 1941 %	1930	1941
Total Plasa Dâmbovnic	7.884	9.141	16,5	30.894	85.353	40.373	15.0	13.6	30.7	151	217
Bârlogu	310	376	21,3	1.218	1.465	1.626	20.3	14.8	33.5	5	4
Burdeşti recensate	92	59	14,1	245	255	297	4.1	16.5	21.2	1	1
Ştefăneşti împreună		46		146	172	216	17.8	25.6	47.9	-	3
Buta	77	93	20,8	261	357	418	36.8	17,1	60.2	-	-
Catanele	38	57	50,0	155	199	278	28.4	39,7	79.4	-	-
Căteasca	65	77	18,5	249	314	344	26.1	10.0	38.2	4	8
Cerşani recensate	247	288	16,6	440	617	1.278	42.7	17.1	32.0	4	6
Predeşti împreună				528	474						
Cireşu	166	185	11,4	759	654	73	13.8	18.2	1.8	3	7
Ciupa Mavrodoiu	92	106	15,2	376	459	476	22.1	3.7	26.2	-	4
Ciupa Mănciulescu	87	95	9.2	328	352	411	7.3	16.8	25.3	2	2
Coşeriile	54	74	37.0	235	286	319	21.7	11.5	35.7	-	1
Furdueşti	129	145	12.4	399	562	674	40.9	19.9	68.7	1	4
Gălăşeşti (Recensat în 1930 cu Chiriţeşti)	155	192	23.9	648	695	877	7.3	26.2	85.3	1	7
Geamăna	223	272	22.0	794	1.039	1.175	30.9	13.1	48.0	3	7
Gliganul de Jos	187	197	5.3	591	777	932	31.5	10.0	57.7	2	5

Gliganul de Sus	304	322	5.9	972	1.245	1.495	28.1	20.1	53.8	3	6
Gruiu (Recensat în 1930 cu Căcaleții de Jos)	207	236	14.0	824	922	1.042	11.9	13.0	26.5	2	16
Lăgăru	85	115	35,3	296	435	474	47,0	90	60,1	2	2
Leșile	88	105	19,3	310	437	483	41,0	10,5	55,8	-	-
Mozacu	135	172	27,4	487	576	621	18,3	7,8	27,5	1	3
Mozăceni	830	191	14.7	727	837	894	15.1	6.8	23.0	14	3
Babaroaga		259		852	1.008	1.105	18.3	9.6	29.7		4
Dumbrăveni		403		1.513	1.612	1.791	6.5	11.1	18.5		3
Ziduri		99		399	427	428	7.0	0.1	7.3		-
Negrași	333	248	14,7	861	977	1,048	13,5	7,3	21,7	11	5
Cantacuzu		134		293	466	531	59,0	13,9	81,2		-
Oarja	609	227	24,1	803	860	1,023	6,6	19,0	27,4	7	4
Ceaușești		201		532	564	879	6,0	55,9	65,2		8
Stanislăvești		282		1,069	1,143	1,231	6,9	7,7	15,2		16
Ștefănești		-		98	133	-	35,7	-	-		-
Pătuleni	165	196	18,8	612	719	791	17,5	10,0	29,2	1	6
Popești	90	116	28,9	409	419	455	2,4	8,6	11,2	4	3
Prundu	216	164	23,1	524	609	627	16,2	3,0	19,7	8	17
Bănanăi		102		339	457	506	34,8	10,7	49,3		1
Rătești	116	116	0,0	379	474	497	25,1	4,9	31,1	2	1
Rociu	237	289	41,4	845	1,116	1,337	31,1	26,2	58,2	4	3
Siliștea	144	164	13,9	594	597	706	0,5	18,3	18,9	1	7
Slobozia (în 1930 Slobozia de jos și sus)	791	Jos 479 Sus 432	15,2	3,011	3,511	4,183	16,6	22,3	38,9	11	12
Suseni	303	75	13,5	306	306	314	0,0	2,6	2,6	18	8
Boerești		122		473	439	497	7,2	13,2	4,0		3
Strâmbeni		147		637	561	649	11,9	15,7	1,9		2
Șerbănești	272	310	14,0	1,191	1,310	1,500	10,0	14,5	26,0	10	9
Teiu din deal	151	175	15,9	588	766	822	30,3	7,3	39,8	2	-
Teiu din vale	363	446	22,9	1,500	1,671	1,839	11,4	10,1	22,6	12	-
Tigveni	112	140	25,0	506	534	645	5,5	20,8	27,5	3	6
Țuțulești În 1930 împreună cu Pădureni	371	412	11,1	1,572	1,717	1,866	9,2	8,7	18,7	9	10

Procesul acesta de înmănunchere al cătunelor și satelor, cândva pastoral-forestiere, în sate mari agricole, explică în bună parte instalabilitatea în-părții administrative în plasa Dâmbovnic și lămurește fenomenul similar din întreaga zonă de trecere între Câmpia Dunării și munte, în Dâmbovnic acest proces este relativ înaintat. Diferitele sate ce intră în compunerea satului nou mai mare, nedeosebindu-se prea mult nici ca dimensiuni nici prin organizația lor economică (prăvăliile și atelierile suni încă puține în aproape toate) mai fiecare dintre ele putea fi socotit

centrul aglomerării noi. Guvernele care s-au succedat și au pregătit reforme administrative au putut dar, cu destulă ușurință să socotească drept reședință de comună când unul, când altul dintre satele din plasă. Totuși, numărul satelor cărora împărțirile administrative ale ultimilor zece ani nu le-a atins rangul de reședință e, de la reformă la reformă, în creștere (cazul satului Lagăru, a Mozăcenilor, a Oarjei, a Rociului, al căror rol de reședință de comună n-a suferit atingeri după 1912, a satelor Bârlogu, Gătească, Gruiu, Negrași, Prundu, Rătești, Suseni, Șerbănești, Teiu, care n-au suferit degradări după 1931 și altor câteva sate, declarate reședințe de comune în 1932 care n-au fost diminuate în 1939.

Satele reședințe mai vechi și-au consolidat acest rol prin clădirile instituțiilor de stat ce își au sediul în ele și printr-un număr de prăvălii și de ateliere. Cele mai noi sunt lipsite încă de aceste caractere de *localitate centrală*. Indicatorul statistic al satelor și unităților administrative din România arată astfel că la 1930, dintre satele reședință de azi, Susenii numărau 18, Mozăcenii 14, Teiul din Vale 12, Negrașii și Slobozia câte 11, Șerbăneștii 10 întreprinderi comerciale și industriale; iar Gruiu și Rătești numai câte 2, și Căteasca nici o întreprindere industrială și comercială.

Diferențierea comercială și meșteșugărească chiar a satelor reședință este îngreuiată de faptul că, în afară de Pitești, o serie întreagă de *târguri* și *locuri de bălcu* se găsesc în nemijlocita vecinătate a plășii Dâmbovnic. Dovada cea mai bună o dau satele de pe șoseaua din dreapta Argeșului ai căror locuitori putând ajunge cu ușurință, fie la *Pitești*, fie la *Topoloveni* (Tg.-Cârcinov), fie la *Găești*, au cele mai puține prăvălii și ateliere. Dar și satele din Sudul plășii sunt dominate de Găești și de bălcuul de la *Ștefan cel Mare*, iar cele din Vest de *Recea* și de *Costești*.

Toate aceste târguri, unele ajutate de poziția lor geografică care favorizează crearea unor centre de schimburi, altele ridicate prin faptul că sunt noduri de cale ferată sau prin măsuri administrative prielnice, sunt locurile unde se face schimbul dintre munte și șes.

Cele mai multe dintre ele nu sunt decât niște târguri în înțelesul strict al cuvântului, adică niște sate devenite centre comerciale prin bălcuurile și târgurile săptămânale care au loc în ele.

Piteștii, singurul centru urban al regiunii, trăiesc și ei sub semnul acestui schimb dintre munte și șes. Târgurile de la Pitești sunt renumite pentru vite, cherestea și cereale. Ceea ce caracterizează însă Piteștii mai pregnant decât ele, este faptul că cea mai mare clădire din oraș, clădirea care domină, este moara comercială a fraților Dumitrescu.

În Dâmbovnic toată lumea lucrează pământul. Un procent de 92% din populația plășii trăiește de pe urma exploatării solului; iar din cei activi

chiar 95,6% muncesc în exploatarea solului. Aceasta e constatarea pe care o impune lectura tabloului II. Negustorii sunt foarte puțini, iar meseriașii lipsesc aproape cu totul. Adunarea, valorificarea și prelucrarea produselor se face în afara plășii. Adunarea: la gările de pe liniile de cale ferată Găești-Pitești, Pitești-Slatina și Costești-Turnu Măgurele și la târgurile pomenite mai sus; valorificare prin prelucrare și prin export mai ales la București. Piteștii și puținele prăvălii, întreprinderi și ateliere din satele Dâmbovnicului satisfac numai nevoile cele mai urgente, care nu pot fi amânate până la un drum la târg. Foarte semnificativ e faptul că funcționarii sunt mai numeroși și decât comercianții și decât meseriașii. Afirmatia economistului german care a spus că suntem o țară de plugari și de funcționari este confirmată și de satele din Dâmbovnic³).

Lectura profesiunilor individuale din tabloul III arată caracterul rudimentar al industriei și mărginirea comerțului din plasă. Zestrea de *meseriași* a celor 35 sate distincte ale plășii se compune din 35 fierari și potcovari, 23 tâmplari și dulgheri, 21 croitori și croitorese, 11 cizmari, câte 10 morari și pieptenari (țigani rudari), din câte 2 zidari, brutari, cojocari, frânghieri și, dintr-un măcelar. Puțini dintre acești patroni au pe lângă ei muncitori și ucenici. *Comercianții* ne apar își mai puțini dacă privim importanța deținută de transporturi și în deosebi de C. F. R. în compunerea clasei profesionale comerț, credit, transport. Găsim în cele 35 sate distincte ale plășii, afară de cooperative, 36 băcani și negustori de mărunțișuri și 23 cârciumari.

³ E. Wegemann, Der neue Balkan, Altes land und neue Wirtschaft, Hamburg, 1940.

Tab II. – distribuția populației din plasa Dâmbovnic, județul Argeș, pe clase de profesii, după situația în profesie (recensământul din 1930)

	Totalul populației	Totalul populației active	Activi: situația în profesie				Membrii familiei ajutatori	Întreținuți
			Proprietari, patroni, liber profesioniști	Salariați				
				Funcționari	Lucrători	Servitori		
Plasa Dâmbovnic	35,535	22,103	7,700	365	1,037	233	12,768	13,432
I. Exploatarea solului	32,836	21124	7,491	21	752	136	12,724	11,712
II. Industria de transformare, meserii	566	266	135	4	96	10	21	300
III. Credit, comerț, transport	818	265	65	35	120	22	23	553
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	1,315	448	9	305	69	65	-	867
Plasa Dâmbovnic	100,0	62,2	21,7	1,0	2,9	0,7	35,9	37,8
I. Exploatarea solului	100,0	64,3	22,8	0,1	2,3	0,4	38,8	35,7
II. Industria de transformare, meserii	100,0	47,0	23,9	0,7	17,0	1,8	3,7	53,0
III. Credit, comerț, transport	100,0	32,4	7,9	4,3	14,7	2,7	2,8	67,6
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	100,0	34,1	0,7	23,2	5,2	4,9	-	65,9
Plasa Dâmbovnic	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I. Exploatarea solului	92,4	95,6	97,3	5,8	72,5	58,4	99,6	87,3
II. Industria de transformare, meserii	1,6	1,2	1,8	1,1	9,3	4,3	0,2	2,2
III. Credit, comerț, transport	2,3	1,2	0,8	9,6	11,6	9,4	0,2	4,1
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	3,7	2,0	0,1	83,6	6,7	27,9	-	6,4

În clasele profesionale, industria de transformare - meserii și credit, comerț, transport, găsim, pe lângă meseriași și mici negustori, și pe puținii *muncitori* propriu ziși, ce trăiesc în plasă. În raport cu posibilitățile de lucru, ce se oferă în regiune, ei sunt lucrători într-o fabrică de textile mai mare de la Pitești (21 persoane, mai mult fete), din 2 sate aflate în apropierea Piteștilor: Prundu și Geamăna), sau angajați la C. F. R., ca mecanici fochiști, manevranți, lucrători, hamali în depozitul de locomotive și gara Pitești, 117 persoane (majoritatea lor provine din aceleași sate din apropierea Piteștilor).

În clasa profesională *instituții publice și diverse*, precumpănesc în plasă, cum vedem, învățătorii, funcționarii administrativi, lăutarii, gardienii, jandarmii și preoții. Magistrații, avocații, inginerii și medicii sunt încă rari. În schimb, nu lipsesc pensionarii.

Membrii familiei dețin ca *auxiliari*, cum arată tabloul II, un rol însemnat în exploatarea solului. Pe când familiile celor ce sunt în instituții publice, comerț-transport și industrie-meserii pot fi întreținuți din munca membrului de familie activ într-una din aceste clase profesionale, în exploatarea solului conlucrează, în mare măsură și soțiile și copiii, reprezentând 38,8% din totalul celor activi în exploatarea solului.

Din locuitorii activi în exploatarea solului, aproape două treimi (6.687 din 9.400) sunt *agricultori pe pământ propriu și moșieri*, — din celelalte categorii agricole sunt mai importante cea a *dijmașilor* (772) și a *zilierilor* (571). *Argații și păzitorii de vite* (144 și 29), *personalul domestic* (135, mai ales fete) și *arendași* (30) sunt mai slab reprezentați. În această plasă exploatarea solului înseamnă agricultură și nimic altceva; căci pentru numărarea celor ce se îndeletnicesc cu creșterea vitelor și cu pădurăritul nici nu e nevoie de toate degetele de pe cele două mâini.

Tab III.- Distribuția populației din plasa Dâmbovnic, județul Argeș, pe clase de profesii și profesii individuale după sex (recensământul din 1930)

Clase de profesii și profesii individuale	Total	Bărbați	Femei	Clase de profesii și profesii individuale	Total	Bărbați	Femei
Total general	35,535	16,995	18,450	40.Torcătoare, țesătoare (covoare) patroni	7	-	17
I. Exploatarea solului	32.836	15.540	17.296	41.Cismari lucrători	5	5	-
1.Proprietari agricoli (moșieri)	7	6	1	42.Croitori lucrători	1	1	-
2.Agricultori pe pământ propriu	6,674	5,210	1,464	43.Ucenici confecțiuni (cismari, croitori, etc)	2	2	-
3.Agricultori arendași	30	22	8	44.Măcelari patroni	1	1	-
4.Agricultori dijmași	772	592	180	45.Morari patroni	10	10	-
5.Proprietari și exploatare de mașini agricole	2	2	-	46.Brutari patroni	2	2	-
6.Grădinari (zarzavagii) patroni	1	1	-	47.Laptari producatori patroni	1	-	1
7.Agenți de cultura tutunului	4	4	-	48.Morari lucratori	3	3	-
8.Crescători de animale	5	4	1	49.Brutari lucratori	3	3	-
9.Administratori, supraveghetori de moșie, agronomi	13	13	-	50.Mecanici angajati la morarit	5	5	-
10.Brigadieri silvici și pădurari	3	3	-				

11. Agenți veterinari	1	1	-	51. Lucratori tipografi	1	1	-
12. Muncitori agricoli cu ziua	571	218	353	52. Ucenici tipografi	5	5	-
13. Argați (muncitori agricoli)	144	144	-	53. Alți lucratori în întreprinderi industriale	2	2	-
14. Păzitori de vite	29	23	6	54. Personal de serviciu în întreprinderi	5	5	-
15. Muncitori în exploatarea solului	8	5	3	55. Personal domestic în întreprinderi industriale	5	2	3
16. Personal de serviciu la instituții sau exploatare agricole	1	1	-	56. Membrii familiei auxiliari: pieptanari	12	2	10
17. Personal domestic (în exploatarea solului)	135	20	115	57. Membrii familiei auxiliari în industrie	9	5	4
18. Muncitori agricoli auxiliari, membrii ai familiei	12,724	3,510	9,214	58. Întreținuți	300	96	204
19. Întreținuți	11,712	5,761	5,951	III. Credit, comerț, transport	818	453	365
II. Industrie transformare meserii	566	292	274	59. Funcționari administrativi în inst. De credit, comerț, transport	2	2	-
20. Funcționari administrativi la întreprinderi industriale	4	4	-	60. Contabili și contabili cooperatiști	6	6	-
21. Fierari, potcovari patroni	35	35	-	61. Băcani	17	16	1
22. Alți meseriași patroni în metal	2	2	-	62. Cârțumari	23	23	-
23. Fierari lucrători	9	9	-	63. Negustori de diferite articole manufacturiere	13	12	1
24. Alți lucrători în metal	11	11	-	64. Alți negustori	6	6	-
25. Ucenici mecanici	1	1	-	65. Funcționari comerciali (vânzători de prăvălie)	12	12	-
26. Tâmplari, dulgheri patroni	23	23	-	66. Băieți de prăvălie	1	1	-
27. Industria primitivă a lemnului, patroni	4	3	-	67. Ingineri	2	2	-
28. Tâmplari dulgheri patroni	11	11	-	68. Funcționari administrativi C.F.R.	11	10	1
29. Ucenici lemnari	3	3	-	69. Conducători de tren	5	5	-
30. Zidari patroni	2	2	-	70. Cantonieri, picheri	4	2	2
31. Zidari lucrători	2	2	-	71. Mecanici locomotive	9	9	-
32. Căramidari lucrători	2	2	-	72. Fochiști de locomotive și ungători de mașini	33	32	1

33.Frânghieri și plăpumari patroni	2	2	-	73.Manevranți acari	16	16	-
34.Țesători lucrători în fabrici de stofe	9	-	9	74.Lucrători specializați în metal	11	11	-
35.Lucrători nespecificați în fabrici de stofe și pânzeturi	21	3	-	75.Ucenici nespecializați C.F.R.	1	1	-
36.Cismari patroni	11	11	-	76.Lucrători nespecializați și hamali	28	28	-
37.Pieptănari patroni	10	9	1	77.Personal de serviciu în întreprinderi și instituții	6	6	-
38.Cojocari patroni	2	2	-	78.șoferi pe piață pe cont propriu	3	3	-
39.Croitori, croitorese, țesătorese patroni	23	7	16	79.șoferi angați	4	4	-
				80. Căruțași patroni	3	3	-

Tabel III – (Urmare)

Clase de profesii și profesii individuale	Total	Bărbați	Femei	Clase de profesii și profesii individuale	Total	Bărbați	Femei
81.Constructori, conducători de instalații P.T.T.	1	1	-	94.Cantonieri, regii publice, administrații comunale	6	6	-
82.Factori poștali	9	9	-	95.Șoferi la instituții publice	1	1	-
83.Personal domestic (Comerț, credit, transport)	16	5	11	96.Lăutari	48	48	-
84.Membrii familiei auxiliari în comerț, credit, transport	23	4	19	97.Alți ucenici	3	3	-
85.Întreținuți	553	224	329	98.Spălătorese	1	-	1
Instituții publice și diverse	1,315	710	605	99.Personal de serviciu în instituții publice, întreprinderi publice și diverse	10	9	1
86.Funcționari publici	86	83	3	100.Personal domestic în instituții publice, întreprinderi publice și diverse	55	24	31
87.Magistrați, avocați, ingineri	5	5	-	101.Alții și nedeclarați lucrători	10	8	2
88.Învățători, profesori	122	98	24	102.Pensionari, proprietari de case și alți neactivi	71	40	31
89.Preoți	30	30	-	103.Studenți și alți asistați și întreținuți	48	3	45
90.Cântăreți bisericești	17	17	-	104.Întreținuți în instituții publice, întreprinderi publice și diverse	748	287	461
91.Medici	4	2	2				
92.Agenți sanitari, moașe	14	10	4				
93.Gardieni publici, subofițeri de poliție rurală, jandarmi	36	36	-				

Aceste date reprezintă starea profesiunilor în plasa Dâmbovnic după recensământul din 1930. Cercetarea pe teren dezvăluie aspectul dinamic al problemei resurselor de trai a populației plășii, Dâmbovnicul nu este numai un rezervor de mari bogății agricole, el este și un *rezervor de oameni*. Este greu de stabilit astăzi care a fosi, în ultimii cincizeci de ani, contribuția satelor din această plasă la popularea Piteștilor și a celorlalte orașe din Câmpia Dunării, și mai cu seamă care a fost contribuția lor de la războiul trecut înapoi, la creșterea populației Bucureștilor.

Ceea ce se poate afirma, pe baza cercetărilor făcute, este doar că toate satele din plasa Dâmbovnic, au dat orașelor un număr relativ ridicat de funcționari, de toate gradele, de liber profesioniști și chiar de lucrători.

Numărul intelectualilor plecați din sat a fost în trecut mai mare în satele moșnenești din Nordul plășii. Reforma agrară a deschis și locuitorilor din satele de la Sudul plășii noi posibilități de prosperare și a sporit numărul celor care au urmat o școală superioară.

Extensiunea acestui fenomen, fără să fie măsurată exact, arată totuși că în această regiune procesul de adaptare la formele moderne de viață este vechiu, ceea ce explică de ce s-a putut ajunge până acum să se creeze un nou stil de viață.

Acest proces a fost ajutat pe lângă contactul permanent cu Bucureștii, intensă circulație și modernizarea vieții economice în această regiune de mare producție agricolă, care trebuia valorificată cât mai deplin, și de o serie de factori, care derivau din însăși evoluția politică a țării în ultima sută de ani.

Argeșul fiind un important *centru politic*, centrul de unde a pornit familia Brătianu, deci unul din nucleele liberalismului, și apoi unul din cele mai puternice centre țărăniști, satele din Dâmbovnic, au luat și parte în plus la frământarea politică a acestor partide. Ceea ce era progresist în aceste frământări a marcat o cută adâncă în caracterul și stilul de viață a Dâmbovnicului.

Pentru urmărirea evoluției politice a României moderne, dincolo de luptele de idei și de manifestările citadine, în masele rurale, cercetarea acestei fețe a structurii moderne a satelor din Dâmbovnic este de un interes deosebit și poate arunca o lumină cu totul nouă asupra unor aspecte, care chiar când n-au fost judecate sub aspectul părtinitor al unei ideologii, au fost totuși aproape totdeauna privite numai din punct de vedere teoretic.

Cifrele cuprinse în rapoartele asupra modului de folosire a hotarului satului, prezentate de comunele din plasă, Institutului Central de Statistică,

arată în cât de mare măsură stă Dâmbovnicul *sub semnul agriculturii*.

Tab IV – Modul de folosire al pământului din plasa Dâmbovnic, pe comune, 1940

Reședința comunei și satelor componente	Suprafața (cifre abs.)	Suprafața totală	Total teren agricol	Teren Agricol					Păduri	Vatra satelor	Neutilizabil
				Teren arabil	Vii	Livezi	Fânețe	Pășuni			
		%		%	%	%	%	%	%	%	%
Dâmbovnic	54,949	100,0		80,1	0,1	0,4	1,0	5,3	6,8	5,1	1,2
1. Gliganu de Sus- de Jos	4,144	100,0	96,5	86,0	-	0,1	1,4	11,0	-	3,5	-
2. Teiu din Vale – din Deal	5,325	100,0	96,5	90,0	0,6	0,6	0,1	5,2	-	2,9	0,5
3. Ciupa – Mănciulescu, Lagăru - Mavrodoiu	3,901	100,0	94,5	85,8	0,1	0,2	1,0	7,4	2,3	1,8	1,4
4. Suseni – Boerești, Burdești – Cerșani, Strâmbeni - Ștefănești	2,092	100,0	94,1	92,4	-	1,3	0,2	0,2	0,2	3,6	2,1
5. Furdești	997	100,0	93,6	84,0	-	1,0	0,6	8,0	4,1	2,3	-
6. Șerbănești	1,656	100,	90,6	79,8	0,1	0,4	3,7	6,7	1,2	4,8	3,3
7. Oarja – Stănișlăvești, Ceașești – Catanele	3,881	100,0	90,5	83,5	-	0,5	0,6	5,9	0,7	8,5	0,3
8. Bârlogu – Buta	3,132	100,0	88,7	82,8	-	-	0,5	5,4	7,1	3,2	1,0
9. Rătești – Tigveni, Pătuleni	2,400	100,0	88,6	79,6	-	0,3	8,7	-	10,0	1,4	-
10. Căteasca – Popești, Coșeriile	2,404	100,0	88,5	69,8	0,4	1,7	2,5	14,1	7,1	2,7	1,7
11. Mozăceni – Babaroaga, Dumbrăveni – Zidurile	5,940	100,0	88,2	87,6	-	-	-	0,6	3,5	6,7	1,5
12. Rociu	1,585	100,0	82,5	72,0	0,1	0,9	-	9,5	11,7	4,6	1,2
13. Slobozia – de Sus – de Jos	5,774	100,0	81,7	76,8	0,1	0,1	0,3	4,8	6,5	8,4	3,4
14. Țuțulești – Gălășești, Pădureni	2,187	100,0	81,5	70,2	-	1,5	-	9,8	8,4	8,5	1,6
15. Gruiu – Siliștea, Cireșu	3,043	100,0	79,5	76,3	-	0,2	0,7	2,3	7,7	12,5	0,3
16. Negrași – Cantacuzu	3,518	100,0	76,5	71,2	-	0,2	2,1	2,9	19,8	3,1	0,6
17. Leșile – Mozacu	2,970	100,0	62,6	57,0	-	0,5	0,6	4,5	34,3	2,9	0,2

În 1940, 86,9 din suprafața plășii era folosită ca *teren agricol*, pădurile ocupând numai 6,8%; vetrele de sat (întrerupte și ele de porumbiști), 5,1%; iar terenurile neproductive 1,2%. Din terenul agricol, patru cincimi (80,1%) sunt *arate*. Viile și livezile ocupă suprafețe neînsemnate; fânețele și, pășunile fiind cu totul reduse.(Tab, IV).

Tab V. Modul de folosire al teritoriului plășii Dâmbovnic (1940)

	ha	%
Suprafața totală	54.949	100,0
Teren agricol	47.792	86,9
Păduri	3.719	6,8
Vatra satelor	2.798	5,1
Neutilizabil	640	1,2
Terenul agricol	47.792	100,0
Arabil	44.016	92,1
Vii	59	0,1
Livezi	237	0,5
Fânețe	574	1,2
Pășuni	2.906	6,1

Studiul special consacrat păstoritului din Dâmbovnic în chiar acest număr al revistei evidențiază formele precare de supraviețuire a ocupației originare a sătenilor din plasă, care acum nu mai este un mijloc de câștig, ci numai un chip de a reduce cheltuelile cu îmbrăcăminte, folosit de cei mai puțin înstăriți. Pădurile au scăzut și ele cu mult sub limita la care mai sunt un mijloc de trai. De lucru la pădure nu se găsește în plasă; căci sărăcăcioasa aprovizionare cu lemne de construcție și de foc, pe care o îngăduesc ele, și-o face singur fiecare.

Densitatea generală a plășii la 1930 a fost de 64,7 locuitori, la km^2 . La km^2 de teren agricol reveneau 74,4 locuitori, iar la km^2 de teren arabil 80,7. Densitatea generală este superioară densității medii de 61,2 locuitori la km^2 (cifra de la 1930). Densitatea agricolă este inferioară mediei pe țara de 103,0 la de la 1930 de 103,0 la km^2 , iar densitatea pe teren agricol inferioară mediei de la 1930 pe țară 14,2 la km^2 de teren arabil.

Devreme ce populația neagricolă nu este numeroasă în plasă, densitatea populației agricole, adică a populației din exploatarea solului, nu este cu mult inferioară densității obținute prin raportarea întregii populații la teritoriul plășii. De km^2 de teritoriu, revin 59,8 de kmp agricol 68,7, iar de kmp arabil 74,6 locuitori agricoli. Densitățile corespunzătoare, pe țara întreagă, erau de kmp de teritoriu 44,3; de kmp agricol 74,5; de kmp arabil 101,6 locuitori agricoli. Faptul că densitatea populației agricole pe întreg teritoriul este mai scăzută în țară decât în plasă, se datorește faptului că în

plasă lipsesc aproape de-a-ntregul pădurile și terenurile neproductive. Densitatea pe suprafața agricolă și arabilă este dimpotrivă mai favorabilă, arătând că plasa Dâmbovnic se situează, în raport cu media pe țară, mai aproape de situația din Câmpia Dunării decât din Subcarpații Munteniei. Caracterul de regiune de tranziție în care precumpănesc trăsăturile Câmpiei Dunării al plășii Dâmbovnic, e arătat de cifrele din Tab, V. Vedem acolo cum cele trei comune din Nordul plășii au densități pe teren arabil care trec de 100 și apropiere 200 locuitori agricoli de km^2 . În schimb, comunele din centrul și Sudul plășii au densități considerabil inferioare mediei pe țară, corespunzătoare (50—60 locuitori la km^2 arabil față de 101,6).

Densitatea generală a plășii e cu mult inferioară densității din Germania sau din Belgia. Densitatea agricolă și, la fel, cea pe teren arabil, deși inferioare celei medii a României și deci mai favorabilă, este însă superioară celei corespunzătoare din aceste țări. Pe de o parte, datorită îngrămădirii aproape întregii populații în agricultură; pe de alta, în urma productivității reduse a agriculturii din Câmpia Dunării, care, cu o producție medie de 10,4 q. grâu și 6,3 q. porumb la hectar, recoltează pe suprafețe identice jumătate cât agricultorii Germani și o treime din ce recoltează agricultorii Belgieni.

Plasa Dâmbovnic prezintă dar toate caracterele *suprapopulării agricole* a țărilor cu populația precumpănitor agricolă din Răsăritul Europei.

Despădurirea aproape completă, lipsa de pășuni și folosirea agricolă a aproape întregii suprafețe a plășii pe care le-am constatat mai sus ca și numărul considerabil de familii fără pământ, ce trăiesc din agricultură, dijmași și muncitori cu ziua, întăresc această afirmare. Sunt evidente și celelalte caracteristici ale suprapopulării agricole: 1) folosirea pentru culturi de cereale a aproape întregii suprafețe agricole și lipsa fânețelor și a pășunilor, 2) dimensiunile reduse și inferioare minimului necesar pentru traiul din agricultură a unei familii a mării majorități a exploatărilor agricole și 3) frecvența ocupațiilor anexe neagricole.

Cum reiese din tab. VI, porumbul, grâul de toamnă și ovăzul ocupă 72,1% din terenul arabil.

Tab VI – Modul de folosire al terenului arabil (media pe 5 ani, 1936-1940)

Comune și sate componente	Teren arabil în 1940	Porumb	Grâu de toamnă	Ovăz	Lucernă	Trifoi	Fasole	Cartofi	Varză	Câneță	În	Răpă	Floarea soarelui
Plasa Dâmbovnic	47,792	81,5	21,5	19,1	0,8	0,1	0,1	0,1	-	0,2	0,1	0,3	0,6
1. Furduești	837	48,0	26,5	26,8	3,3	-	-	0,1	-	0,2	-	0,8	1,8
2. Rătești	1,910	42,5	17,6	35,9	3,0	0,7	0,2	0,1	4,8	0,3	-	-	0,9
3. Ciupa	3,347	41,7	12,5	13,9	1,5	0,3	0,1	0,1	-	0,3	0,1	0,9	0,7
4. Căteasca	1,678	49,6	22,8	24,9	1,6	0,8	0,6	0,2	0,2	0,2	0,1	-	0,6
5. Șerbănești	1,321	38,8	24,8	31,3	1,1	-	0,1	0,1	0,1	0,5	0,2	-	1,1
6. Slobozia	4,406	38,6	24,6	13,5	0,6	-	-	-	-	0,2	-	0,7	0,3
7. Bârlogu	2,592	35,6	28,9	25,0	0,5	-	0,1	0,1	-	0,2	-	-	0,5
8. Negrași	2,504	35,5	35,0	27,1	0,4	-	0,1	-	-	0,2	-	-	0,2
9. Țuțulești	1,536	33,0	31,8	28,0	0,5	-	-	-	-	0,5	0,4	-	1,0
10. Oarja	3,239	32,7	15,1	20,3	0,6	0,1	-	-	0,3	0,2	0,1	-	0,4
11. Grui	2,320	32,4	14,1	26,2	0,5	-	-	-	-	0,4	0,1	0,4	1,5
12. Mozăceni	5,204	31,5	43,2	13,2	0,4	-	0,1	-	-	0,2	0,2	0,1	0,5
13. Teiu	4,792	29,4	10,2	17,5	0,3	-	-	-	-	0,1	-	0,4	0,3
14. Leșile	1,692	28,0	29,4	17,0	0,4	-	-	0,1	-	0,3	0,1	4,1	0,6
15. Gliganul	3,564	27,0	21,6	25,6	0,1	-	0,3	-	-	0,2	-	-	1,1
16. Suseni	1,933	27,0	11,1	17,2	2,3	-	-	-	-	0,2	0,1	-	0,5
17. Rociu	1,141	23,4	39,0	23,8	0,7	-	-	0,1	0,1	0,1	0,1	-	0,5

De suprafețe care să treacă de 5 ha, nu dispun, după arătările unei anchete întreprinse cu ajutorul organelor administrative în vara anului 1939, reprodusă la pagina 53, decât foarte puțini dintre agricultorii pe pământ propriu (5%), Cum în această parte a țării întinderea de pământ, necesară pentru hrana din agricultură a unei familii de 4—5 membri, este de 4—5

hectare, marea majoritate a agricultorilor din plasa Dâmbovnic nu poate trăi mulțumitor din roadele cultivării pământului propriu. Căci, dată fiind producția medie la hectar din plasa Dâmbovnic, o gospodărie cu 3 hectare produce de abia 50 q. de grâu sau 32 q. de porumb, ceea ce ajunge cu greu pentru sămânță, hrană și îmbrăcăminte, cât și pentru acoperirea nevoilor celorlalte.

Munca sub formă de dijmaș și de ziler, sursa cea mai însemnată de câștig anex înlăuntrul plășii, nu dă de lucru, după arătarea statisticii profesionale din Tab. III, decât unei fracțiuni (1340) din membrii gospodăriilor cu mai puțin de 5 hectare. Nevoile de brațe de lucru ale morilor, singurele întreprinderi industriale reprezentate în plasă, ocupă un număr infim de brațe (3 persoane). Astfel toți cei ce nu găsesc locuri de servitori la proprietarii agricoli mari și mijlocii, la funcționarii publici și în posturile de personal de serviciu și de pază ale administrației locale, sunt nevoiți să-și caute de lucru în afara plășii, în orașe. Cele două sate din imediata apropiere a Piteștilor, Prundu și Geamăna favorizate prin apropierea de acest oraș și centru feroviar, am văzut, că dau un contingent apreciabil de muncitoare de fabrică și de personal C. F. R.. Surplusul din restul satelor își caută câștigul suplimentar necesar pentru a împlini nevoile, nesatisfăcute de produsul gospodăriei proprii, îndeosebi la București. Astfel dintre locuitorii satelor Suseni, Șerbănești, Gliganul, mulți sunt muncitori în brutăriile din Capitală. Din Ciupa, mulți lucrează ca vânzători ambulanți de alviță și bomboane; din Oarja, Ceaușești, Stănilă-vești, Rociu, ca vânzători de ziare. O anchetă întreprinsă de curând la Institutul Central de Statistică de d-1 N. Marin Dunăre asupra regiunilor de unde provin copiii vânzători de ziare, semințe și rahat din Capitală, a arătat că Dâmbovnicul este una din plășile de unde pornesc contingente însemnate de astfel de vânzători. În Octomvrie 1941: 78 de părinți din Dâmbovnic și-au închiriat copiii în vârstă de 10—19 ani unor vătafi de comerț ambulant pentru sume variind între 400—2,500 lei pe lună. Plecările definitive din plasă sunt foarte rare. Recensământul din 1941 a arătat întoarcerea în plasă, după cedarea Cadrilaterului, a câtorva zeci din familiile colonizate acolo. Cei plecați nu-și lichidează gospodăriile, chiar dacă casa rămâne nelocuită cu anii și se întorc în colectivitatea satească, de îndată ce se lovesc de o dificultate. Cei mai mulți nici nu pleacă decât cu gândul de a se întoarce. Un sistem destul de strâns de corespondență și de trimiteri, de vorbă acasă, realizat prin întâlniri regulate în oraș și prin cei ce pleacă *din* sau *în* plasă îi menține în legătură cu satele lor.

Aceste plecări temporare din sate, această valorificare la oraș a surplusului de brațe de muncă, este azi factorul cel mai important de contact

dintre sate și marile centre urbane. Bucureștii în special, sunt factorul care contribuie cel mai mult la nivelarea deosebirilor dintre sat și oraș.

Cea mai mare parte din venitul realizat prin munca la oraș, este cheltuit în satele din Dâmbovnic pentru *îmbunătățirea locuinței*.

Prin faptul că cei mai mulți dintre cei care lucrează la oraș, își întrebuințează cea mai mare parte a venitului la înnoirea locuinței, se înnoiesc însă și satele.

Această înnoire a satelor este de altfel un fenomen curent în șesul Dunării. Faptul că cea mai mare parte din satele de aici sunt de formație recentă, fără forme de viață tradițională bine consolidată și deci, fără constrângerile pe care aceste forme le exercită asupra tuturor manifestărilor de viață, constituie un mare avantaj. El permite locuitorilor să-și însușească cu ușurință formele noi de viață, o nouă mentalitate și un nou fel de a trăi. O ilustrare practică pentru toate acestea o oferă tocmai problema caselor. În satele din Dâmbovnic, casele nu se construiau ca la munte, pentru generații, din material greu și trainic. Casele erau aici construite din material ușor, „pari” și lut și menite să servească cel mult pentru două generații. Aceasta a permis aproape tuturor ca, după războiul trecut, când au avut o epocă de prosperitate să și le reînnoiască și să le modernizeze și permite și azi celor ce câștigă bine la oraș să-și clădească case în care uneori te uimesc prin felul cum au știut să profite de o serie de avantaje, pe care tehnica modernă le oferă pentru realizarea unei locuințe confortabile.

Ceea ce este valabil pentru case este în cea mai mare parte valabil și pentru îmbrăcăminte și obiceiuri și în deosebi pentru o serie din deprinderile economice.

De îndată ce unui țăran de aici i se oferă posibilități materiale pentru a întreprinde ceva mai lucrativ decât agricultura, el conduce acțiunile lui înainte de toate după calculul rentabilității, fiind gata să întreprindă orice altceva. Nu există aici ca și în foarte multe regiuni de munte cu viață tradițională bine încheagată încă, prejudecata muncii degradante. Există numai considerația muncii folositoare sau fără folos.

Obștiile de cumpărare care s-au format pentru a cumpăra marile moșii au avut în vedere exclusiv rentabilitatea și au fost întotdeauna pur țăranesti.

Cooperativele departe de orice prejudecată filantropică urmăresc în această regiune înainte de orice rentabilitatea, iar acei dintre țărani care au suficient pământ pentru a putea face agricultură rentabilă umblă să scoată din pământul lor venitul maxim, pe care caută să-l valorifice cât mai bine.

Standardul de viață, realizat pe toate aceste că prin cultivarea pământului propriu, la care se adaugă muncă în dijmă cu brațele sau la oraș

este scăzut și săracăcios. Foarte multe gospodării trăesc la limitele sărăciei, cu minimul de lucruri în case mici, dar e drept curate, cu puține haine și o hrană săracă și monotonă. Dijma e grea și devine an de an și mai grea prin concurența mare pentru suprafețele limitate pe care proprietarii le dau în dijmă. Rușfeturi numeroase, numite în Dâmbovnic „conștiții”, se adugă la jumătatea din produse: un pogon de nume lucrat proprietarului de patru pogoane luate în dijmă, zile la arat, la secerat și treerat „ștramporturi” la gară sau în târg, găini date dar de nume, etc. Ziua de lucru nu duce mult dacă ținem în seamă disponibilitățile de brațe și faptul că tariful asigurat de Stat, este, cu bucatele stăpânului, de 50—80 lei zilnic. În oraș se câștigă mai ușor banii, dar se cheltuește multă vlagă și sănătate, cu hrană puțină și pe apucate, locuință nesănătoasă, muncă grea.

Simptomele suprapopulării agricole sunt mai acute într-o comună din Nordul plășii. Aci e folosită agricol aproape întreaga suprafață, iar cerealismul e mai accentuat, iar densitatea atinge cifra de 193 locuitori agricoli la 100 ha de pământ arabil. În restul comunelor existența unor moșii care păstrează o cotă de păduri și de pășuni, și care au ținut în frâu și creșterea populației nu îngăduie evidențierea paralelismului, dintre suprapopularea mai acută și așezarea în Nordul plășii, care face parte încă din zona de coline și suprapopularea ceva mai puțin acută din partea de miazăzi care are caracterele Teleormanului.

Tab. VII – Densitatea populației agricole (activă și pasivă) în plasa Dâmbovnic

Comuna și satele care o compun	Totalul populației agricole (activă și pasivă)	Suprafața totală a terenului		Teren agricol		Teren arabil	
		Cât pământ revine de cap de loc. în ha	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.	Cât pământ revine de cap de loc. în ha	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.	Cât pământ revine de cap de loc. în ha.	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.
Plasa Dâmbovnic	32,836	1,67	59,8	1,46	68,7	1,34	74,6
1. Țuțulești, Gălășești, Geamăna	2,967	0,74	135,6	0,60	166,4	0,52	193,1
2. Suseni, Burdești, Cireșu	2,651	0,79	126,7	0,74	134,6	0,73	137,1
3. Oarja, Catanele, Prundu	3,458	1,12	89,1	1,02	98,4	0,94	106,7
4. Șerbănești	1,242	1,33	75,0	1,21	82,7	1,06	94,0
5. Rătești, Tigveni,	1,645	1,46	68,5	1,29	77,4	1,16	86,1

Pătuleni							
6. Gruiu, Siliștea-Cireșu	2,023	1,50	66,5	1,20	83,7	1,15	87,2
7. Mozăceni, Babaroaga, Dumbrăveni, Ziduri	3,646	1,63	61,4	1,44	69,6	1,43	70,1
8. Rociu	920	1,72	58,0	1,42	70,4	1,24	80,6
9. Slobozia – Slobozia de Sus, Slobozia de Jos	3,347	1,73	58,0	1,41	71,0	1,32	75,9
10. Bârlogul – Buta	1,756	1,78	56,1	1,58	63,2	1,48	67,7
11. Furduești	534	1,87	53,6	1,75	57,2	1,58	63,8
12. Gliganu – Gliganu de Sus, Gliganu de Jos	1,978	2,10	47,7	2,02	49,5	1,80	55,5
13. Teiu – Teiu din Deal, Teiu din Vale	2,205	2,41	41,4	2,33	42,9	2,17	46,0
14. Căteasca – Popești – Coșeriile	933	2,58	38,8	2,28	43,8	1,80	55,6
15. Negrași – Cantacuz	1,342	2,62	38,1	2,01	49,9	1,87	53,6
16. Leșile – Mozacu	984	3,02	33,1	1,89	52,9	1,72	58,2
17. Ciupa Mavrodoiu, Mănciulescu, Lagăru	1,205	3,24	30,9	3,06	32,7	2,78	63,0

Mișcarea populației din ultimul deceniu a agravat suprapopularea plășii Dâmbovnic (Tab. VIII) Având natalitatea medie de 38,2 și o mortalitate medie de 20,5, deci un spor natural mediu de 17,7 la mie,, în deceniul 1931—40, creșterea naturală a populației plășii în deceniul trecut, se ridică la 6-500 suflete. Partea covârșitoare a acestei creșteri a rămas în plasă, cum s-a putut constata cu prilejul recensământului de la 6 Aprilie 1941, care a constatat o creștere reală de aproape 5,000 suflete față de situația dela recensământul din 1930.

Datele acestea demografice arată o mare vitalitate. Natalitatea este foarte ridicată și, deși mortalitatea e mare, sporul natural realizat întrece considerabil sporul natural pe țară, din intervalul 1930—40 (11,4 la mie). Dovadă că tendința de limitare a nașterilor nu a pătruns în această regiune.

Tab VIII. Mișcarea populației în plasa Dâmbovnic – Argeș 1930 – 1941

Anii	Natalitatea		Mortalitatea		Excedentul natural	
	Cifre abs. (1)	La 1.000 locuit. (2)	Cifre abs. (3)	La 1.000 locuit. (4)	Cifre abs. (5)	La 1.000 0 locuit (6)
1931	1.433	40,3	746	21,0	687	19,3
1932	1.655	46,6	712	20,0	943	26,6
1933	1.394	39,2	742	20,9	652	18,3
1934	1.397	39,3	734	20,7	663	18,6
1935	1.304	36,7	809	22,8	495	13,9
1936	1.378	38,8	922	25,9	456	12,9

1937	1.263	35,5	745	21,0	518	14,5
1938	1.357	38,2	660	18,6	697	19,6
1939	1.248	35,1	611	17,2	637	17,9
1940	1.152	32,4	619	17,4	533	15,9
1931 - 1940	13.581	382,2	7.300	205,4	6.461	176,8

În satele din Nord-Vestul plășii și mai ales în cele din jurul Susenilor, care au fost toate moșnenești, cauzele *diferențierii sociale* avansate a populației agricole a plășii pot fi întrevăzute cu ușurință. Disoluția cetei moșnenești a acestor sate, a cărei forță și funcțiune de asigurare colectivă poate fi cunoscută din reconstruirea rolului pomojnicului conducător de ceată, pe care a trasat-o, pornind de la amintirile bătrânilor, T. A. Stoianovici, a început încă înainte de un veac. Trecerea de la păstoritul pe pământul cetei moșnenești la agricultura pe suprafețe proprii cât mai mari a favorizat accentuarea individualismului economic, îmbogățirea unora dintre familii și sărăcirea altora în modul arătat în alte două cercetări publicate în acest număr al revistei. Așezarea satelor în zona de trecere între munte și câmpie, cu posibilitățile de comerț țărănesc cu vite, cherestea, grâne, a favorizat ascensiunea unora din familii. În satele cu moșii boerești din Estul și Sudul plășii, funcția de vechil al proprietarului și de primar a ajutat altora să se ridice peste gloata de gospodari cu suprafețe reduse. De pe urma acestor fapte au apărut în plasă pe lângă boerii din familii vechi „boeri noi”, ridicați din țărănime, cu moșii de sute de hectare, cu comportare de țăran înlesnit în generația întâi și cu fii orășeni titrați, cu conace moderne orășenești. Câte una din aceste familii a ridicat biserici, deasupra intrării cărora mândria de a fi reușit se afirmă răsplat și pe ai căror pereți de ctitor pot fi văzuți perechi de țărani arătoși cu copii îmbrăcați în haine de marinar.

Anii de după războiul trecut au oferit în largă măsură acestei plăși, din Argeș decisiv pentru toate partidele, șansele pe care le putea distribui politicianismul: credite ieftine cu care se putea face cămătărie, trecere la autoritățile de Stat, etc. De pe urma lor o serie de fruntași, intelectuali rurali dar și negustori și cârciumari și gospodari cu oarecare chiag, care vorbesc despre foștii șefi de partid și de organizații ca despre niște cunoscuți apropiați și de toată ziua, și-au adunat și ei moșii, cumpărând tot ceea ce cei cu datorii sau cu nevoi aveau de vândut.

Starea culturală a plășii arată aceeași tranziție de la un stil de viață pastoral-moșnenesc-clăcășesc care favoriza cultura tradițională la un stil de viață agricol cu burghezii rurale și emigranți în orașe care a adus cu sine comportări în care reminiscențele de tradiție se amestecă cu achizițiile urbane și suburbane. Din lipsa unui nume potrivit, i-am spus uneori acestei comportări „americanizarea” Românului din Câmpia Dunării.

Tipul uman al țăranilor din plasa Dâmbovnic este tipul omului modern, realist și deschis, fără prejudecăți, gata de orice muncă rentabilă și predispus la orice înoire folositoare.

„Americanismul” oamenilor din aceste locuri este de aceeași natură cu atitudinea care a dat Bucureștilor dinamismul dezvoltării lui din ultimele decenii. El le va permite ca, într-un organism politic care va ține seamă de această structură specifică a lor și va căuta să-i dea adevăratele rosturi, să valorifice bogățiile locului, după măsura și posibilitățile lor.

Duminicile, când satul își îmbracă straele „naționale” și urcă spre bisericile așezate adeseori pe o coastă în afara satelor, te crezi într-o oază etnografică. Lăutarii cântă balade la nunți și apar balade noi cum a arătat într-un studiu apărut nu de mult, un membru al echipei de cercetare a Dâmbovnicului⁴. Dar la aceleași nunți miresele se gătesc cu voaluri și beteală orășenească și caută să se ducă cu taximetru l-a biserică, în zilele de lucru nu vezi în port decât bătrânii. Se citesc ziare, se ascultă emisiunile radiofonice în casa celor înstăriți.

Tab IX. Știința de carte în Dâmbovnic. Recensământul 1930

Totalul populației dela 7 ani în sus	27.957	100,0
Neștiutori de carte	14.542	52,0
Știutori de carte:		
Total	13.345	47,7
Instrucție extrașcolară	51	0,2
Instrucție primară	12.485	44,6
Instrucție secundară	384	1,4
Instrucție profesională	390	1,4
Instrucție universitară	28	0,1
Alte școli superioare	7	-
Știința de carte nedeclarată	70	0,2

Deși mulți locuitori fără știință de carte sunt în mare măsură la curent cu întâmplările lumii și cu prețurile zilnice, în urma faptului că ascultă zilnic la „radio”, și s-ar pare că plasa stă să se dispenseze de citit, ca mijloc de a ști ce se întâmplă, totuși știința de carte este într-un progres

⁴ *Ovidiu Bârlea*: Procesul de creație al baladei populare române, Revista Fundațiilor Regale, Iulie, 1941.

vădit. Cum arată tabloul X, procentul de 52,0% al neștiutorilor de carte dela 1930 (superior mediei pe țară de 42,9% și mediei de 47,1% a Argeșului), este cu deosebire datorit claselor de vârstă mai înaintate. Faptul că la 1930 numai 3,4% dintre neștiutorii de carte erau copii între 7—12 ani și numai 8,3% dintre ei tineri între 13—19 ani arată că analfabetismul se lichidează an de an prin dispariția bătrânilor.

Un alt fapt care nu trebuie pierdut din vedere, atunci când este privită știința de carte a populației din Dâmbovnic, este deosebirea mare între *bărbați* și *femei* în privința științei de carte. Ca în toate celelalte regiuni cu procente încă ridicate de analfabeți ale țării, în Dâmbovnic *femeile*, polul conservator în cazul tuturor prefacerilor, *sunt în mult mai mare măsură analfabete decât bărbații*. Populația rurală a regiunilor în care acțiunea școlară a început numai de câteva decenii este convinsă, de pe acum, de nevoia ca băieții să știe carte, dar încă nu de nevoia învățaturii fetelor. Faptul că din populația masculină mai mare de 7 ani a Dâmbovnicului sunt analfabeți 28,4%, pe când din populația feminină trecută de vârsta înscrierii în școala primară 70,6%, demonstrează existența acestei concepții.

Cifrele din Tab. X, care arată, pe sate, proporția neștiutorilor de carte vădesc complexitatea cauzelor care influențează acțiunea școlară a Statului. Subsistă deosebiri foarte mari între cele 35 de sate. Găsim în plasă sate cu numai 35% analfabeți (Prundu cu 35,4%, Tigveni cu 35,8%, Popești cu 36,0%) și sate cu 70% analfabeți, (Gălăsești cu 61,8%, Gliganu de Sus cu 63,7%, Gliganu de Jos 65,1%, Slobozia cu 73,7%). În întâiele, procentul bărbaților analfabeți nu trece de 25% (Prundu 11,8%, Tigveni 25,0%, Popești 13,0%), iar cel al femeilor analfabetice rămâne inferior lui 60% (Prundu 55,0%, Tigveni 59,7%, Popești 58,18%). În cele din urmă, procentul bărbaților analfabeți este superior lui 40% (Gliganul de Sus 42,0%, Gliganul de Jos 43,5%, Gălăsești 46,8%, Slobozia 60,0%), iar cel al femeilor analfabete superior lui 77% (Gălăsești 77,7%, Gliganul de Sus 81,8%, Gliganul de Jos 85,3%, Slobozia 87,1%).

Nu există o corelație strânsă nici între procentul șitutorilor de carte bărbați și femei. Nu găsim proporția cea mai scăzută de femei neștiutoare de carte în satele care au proporția cea mai redusă de bărbați analfabeți. Prundu, Popești și Geamăna, care au proporțional mai puțin bărbați analfabeți (între 11,8% și 18,0%), sunt întrecute, în privința științei de carte a femeilor, de Teiu din Deal și de Lagăru (Geamăna chiar și de alte 7 sate). La Teni din Deal numai 51,9%, iar la Lagăru numai 53.2% dintre femei sunt analfabete.

În cazul satelor cu proporțional mai mulți neștiutori de carte, nu se observă astfel de deosebiri: Slobozia, cele două Gligane și Tuțuleștii sunt la

locurile 31—35, atât în raport cu procentul analfabeților ca și al analfabetelor.

Factorii ce par a fi influențat pătrunderea științei de carte în aceste sate, sunt: *apropierea de oraș și munca în oraș* (cazul satelor Prundu și Geamăna, care au cei mai mulți știutori de carte și se află în vecinătatea Piteștilor unde lucrează o parte din populația lor), *emigrarea temporară a copiilor în Capitală*, ca vânzători de ziare și dulciuri (cazul Gliganelor și a Țuțuleștilor, care prezintă procente cele mai ridicate de analfabeți și proporțional mai mulți copii între 7—42 ani neștiutori de carte). Corelația între știința de carte și *starea socială anterioară a locuitorilor* (moșneni, clăcași) nu este clară: găsim atât foste sate moșnenești cât și foste sate clăcășești cu proporțional mulți și proporțional puțini știutori de carte. (Prundu pe deoparte, Gălășești pe de alta, ca sate moșnenești; și Tigveni pe deoparte și Slobozia pe de alta, ca sate clăcășești). La fel, nu este manifestă corelația între densitate și știința de carte (Ciupele și Lagăru au densități relativ reduse și știință de carte proporțional ridicată; densitatea relativ favorabilă a Sloboziei e agravată de existența mai multor moșii în hotarul satului și știința de carte e redusă pe deoparte; pe de alta, însă, Susenii au o densitate foarte ridicată și, totuși proporțional mulți știutori de carte). Un factor care intervine, desigur, în mare măsură la crearea acestor deosebiri este *învățătorul*. În bună parte deosebirile dintre știința de carte a locuitorilor diferitelor sate și mai ales deosebirile dintre proporția în care știu carte femeile par a se datori spiritului în care au aplicat învățătorii legislația școlară și prestigiului, de care s-au bucurat. În domeniul acesta, urmează să fie făcute în viitor cercetări care să lămurească definitiv problema.

Dintre știutorii de carte, majorarea covârșitoare (93,6%) are numai instrucție primară (Tab. X), Paralelismul între gradul de instrucție al populației și structura profesională, în deosebi în cazul locuitorilor cu instrucție secundară profesională și superioară, este perfect. Populația care trăește din exploatarea solului este fie analfabetă, fie a urmat școala primară, iar cifra celor cu instrucție secundară, profesională și superioară nu întrece cu mult numărul celor ce trăese din salariul unor posturi la instituții publice. (Profesiunile individuale Nr.: 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 102 și 103 din Tab. III, cifrează 440 persoane, iar totalul celor cu instrucție de grad secundar și superior 809 persoane).

Tab. X – Neștiutorii de carte în plasa Dâmbovnic

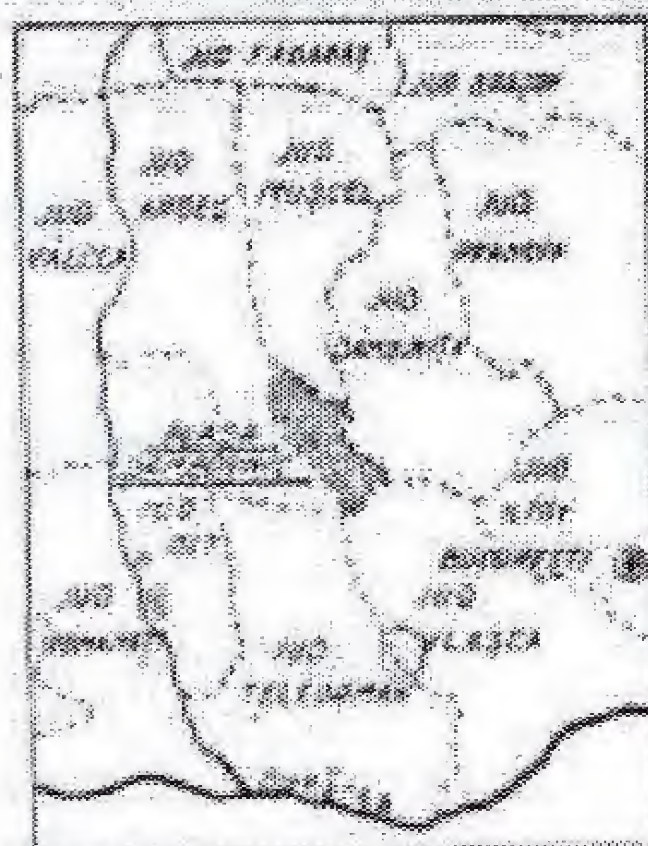
		Totalul populației de la 7 ani în sus		Totalul neștiutorilor		7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste %	Vârsta nedeclarată %
		Cifre absolute	%	Cifre absolute	%					
Plasa Dâmbovnic	T	27,957	100,0	14,542	52,0	3,4	8,3	37,0	3,2	0,4
	M	13,218	100,0	4,132	28,4	2,7	3,9	21,3	3,2	0,1
	F	14,739	100,0	10,410	70,6	4,0	12,2	51,0	3,2	0,2
1. Bârlogu	T	1,131	100,0	634	56,1	3,3	11,8	37,4	3,6	-
	M	634	100,0	184	34,5	2,8	6,6	21,5	3,6	-
	F	597	100,0	450	75,4	3,7	16,4	51,6	3,7	-
2. Burdești	T	337	100,0	162	48,1	2,1	9,5	33,2	3,3	-
	M	161	100,0	34	21,1	1,9	2,5	13,7	3,1	-
	F	176	100,0	128	72,7	2,3	15,9	51,1	3,4	-
3. Buta	T	280	100,0	158	56,4	0,7	10,4	43,2	1,8	0,4
	M	140	100,0	49	35,0	-	2,9	30,0	1,4	0,7
	F	140	100,0	109	77,9	1,4	17,9	56,4	2,1	-
4. Catanele	T	160	100,0	71	44,4	-	1,9	38,1	4,4	-
	M	84	100,0	26	31,0	-	-	28,6	2,4	-
	F	76	100,0	45	59,2	-	3,9	48,7	6,8	-
5. Căteasca	T	233	100,0	110	47,2	3,0	6,9	34,3	3,0	-
	M	106	100,0	30	28,3	2,8	4,7	19,8	1,0	-
	F	127	100,0	80	63,0	3,1	8,7	46,5	4,7	-
6. Cerșani	T	852	100,0	448	52,6	3,6	10,0	35,8	3,2	-
	M	383	100,0	108	28,2	4,2	5,5	16,7	1,8	-
	F	469	100,0	340	72,5	3,2	13,6	51,4	4,3	-
7. Cireșu	T	526	100,0	277	52,7	1,1	6,8	41,4	3,3	-
	M	219	100,0	47	21,5	0,9	2,7	13,7	4,1	-
	F	307	100,0	230	74,9	1,3	9,8	61,2	2,6	-

8. Ciupa Mavrodoiu	T	358	100,0	166	46,4	2,5	3,6	36,0	3,6	0,6
	M	168	100,0	48	28,6	2,4	-	22,6	3,6	-
	F	190	100,0	118	62,1	2,6	6,8	47,9	3,7	1,1
9. Ciupa Mănciulescu	T	266	100,0	136	51,1	2,6	4,9	39,5	4,1	-
	M	127	100,0	48	37,8	1,6	3,9	27,6	4,7	-
	F	139	100,0	88	63,3	3,6	5,8	50,4	3,6	-
10. Caseriile	T	221	100,0	106	48,0	2,3	7,7	33,9	3,6	0,5
	M	102	100,0	21	20,6	1,0	1,0	14,7	2,9	1,0
	F	119	100,0	85	71,4	3,4	13,4	50,4	4,2	-
11. Furduești	T	419	100,0	196	46,8	0,2	4,1	40,1	2,4	-
	M	196	100,0	48	24,5	-	0,5	21,9	2,0	-
	F	223	100,0	148	66,4	0,4	7,2	56,1	2,7	-
12. Gălășești	T	555	100,0	343	61,8	7,4	12,4	39,1	2,2	0,7
	M	286	100,0	134	46,8	9,1	8,7	26,2	2,4	0,3
	F	269	100,0	209	77,7	5,6	16,3	52,8	1,9	1,1
13. Geamăna	T	790	100,0	327	41,4	2,9	5,6	29,5	2,9	0,5
	M	382	100,0	65	17,0	0,5	1,3	11,3	3,4	0,5
	F	408	100,0	262	64,2	5,1	9,5	46,6	2,5	0,5
14. Gliganul de Jos	T	605	100,0	394	65,1	5,1	12,1	42,6	5,3	-
	M	292	100,0	127	43,5	2,4	5,8	28,8	6,5	-
	F	313	100,0	267	85,3	7,7	17,9	55,6	4,1	-
15. Gliganul de Sus	T	987	100,0	629	63,7	4,1	9,5	45,9	4,1	0,1
	M	448	100,0	188	42,0	1,3	3,3	32,8	4,5	-
	F	539	100,0	441	81,8	6,3	14,6	56,8	3,9	0,2
16. Gruiu	T	719	100,0	327	45,5	2,4	8,1	31,7	3,3	-
	M	323	100,0	64	19,8	2,5	4,9	9,6	2,8	-
	F	396	100,0	263	66,4	2,3	10,6	49,7	3,8	-
17. Lagărul	T	343	100,0	131	38,2	0,3	0,9	34,1	2,9	-
	M	157	100,0	32	20,4	-	0,6	15,9	3,8	-
	F	183	100,0	99	53,2	0,5	1,1	49,5	2,1	-
18. Leșile	T	347	100,0	187	53,9	1,4	8,1	40,3	2,9	1,2
	M	160	100,0	56	35,0	1,2	2,5	27,5	2,5	1,2
	F	187	100,0	131	70,0	1,6	12,8	51,3	3,2	1,1

19. Mozacu	T	487	100,0	252	51,7	2,3	8,2	36,5	4,7	-
	M	229	100,0	69	30,1	1,7	2,2	20,1	6,1	-
	F	258	100,0	183	70,9	2,7	13,5	51,2	3,5	-
20. Mozăceni	T	3,063	100,0	1,517	49,5	2,0	7,6	36,0	3,8	0,1
	M	1,456	100,0	453	31,1	0,9	3,6	22,7	3,8	0,1
	F	1,607	100,0	1,064	66,2	3,0	11,3	48,1	3,7	0,1
21. Negrași	T	1,103	100,0	518	47,0	2,4	5,6	36,0	2,7	0,3
	M	550	100,0	154	28,0	1,3	3,6	20,2	2,5	0,4
	F	553	100,0	364	65,8	3,4	7,6	51,7	2,9	0,2
22. Oarja	T	2,140	100,0	1,037	48,5	3,3	9,7	33,2	2,2	-
	M	1,015	100,0	213	21,0	1,8	3,2	13,5	2,6	-
	F	1,125	100,0	824	73,2	4,7	15,6	51,0	2,0	-
23. Pătuleni	T	573	100,0	251	43,8	0,5	4,0	34,9	4,2	0,2
	M	284	100,0	59	20,8	0,7	1,1	15,1	3,5	0,4
	F	289	100,0	192	66,4	0,3	6,9	54,3	4,8	-
24. Popești	T	339	100,0	122	36,0	1,5	4,1	25,7	4,7	-
	M	169	100,0	22	13,0	1,8	1,2	15,9	4,1	-
	F	170	100,0	100	58,8	1,2	7,1	45,3	5,3	-
25. Prundu	T	823	100,0	291	35,4	1,9	4,5	25,6	3,2	0,1
	M	374	100,0	44	11,8	1,1	0,8	7,0	2,9	-
	F	449	100,0	247	55,0	2,7	7,6	41,2	3,3	0,2
26. Rătești	T	366	100,0	203	55,5	2,5	2,2	45,1	5,7	-
	M	169	100,0	63	37,3	3,0	1,2	29,0	4,1	-
	F	197	100,0	140	71,1	2,0	3,0	58,9	7,1	-
27. Rociu	T	883	100,0	398	45,1	2,4	4,5	34,1	3,4	0,7
	M	409	100,0	114	27,9	2,2	1,5	19,8	3,9	0,5
	F	474	100,0	284	59,9	2,5	7,2	46,4	2,9	0,8
28. Siliștea	T	482	100,0	278	57,7	5,8	9,1	40,9	1,9	-
	M	213	100,0	74	34,7	5,6	2,3	24,9	1,9	-
	F	269	100,0	204	75,8	5,9	14,5	53,5	1,9	-
29. Slobozia	T	2,757	100,0	2,031	73,7	8,1	15,0	47,5	2,9	0,1
	M	1,373	100,0	825	60,0	7,5	11,0	38,5	3,1	-
	F	1,384	100,0	1,206	87,1	8,7	19,1	56,4	2,7	0,2

30. Suseni	T	1,042	100,0	446	42,8	2,3	5,9	30,7	3,6	0,2
	M	481	100,0	86	17,9	1,5	1,7	11,2	3,5	-
	F	562	100,0	360	64,1	3,0	9,6	47,3	3,7	0,4
31. Șerbănești	T	1,029	100,0	509	49,5	5,1	6,3	34,9	3,0	0,2
	M	480	100,0	128	32,0	5,5	1,8	21,5	3,3	-
	F	549	100,0	381	69,4	5,5	10,6	49,7	3,3	0,4
32. Teiul din Deal	T	606	100,0	244	40,3	1,0	5,0	31,4	2,8	0,2
	M	263	100,0	66	25,1	1,5	1,9	18,3	3,4	-
	F	343	100,0	178	51,9	0,6	7,3	41,4	2,3	0,3
33. Teiul din Vale	T	1,325	100,0	612	46,2	2,0	7,3	34,4	2,5	-
	M	622	100,0	133	21,4	1,9	1,3	15,6	2,6	-
	F	703	100,0	479	28,1	2,0	12,7	51,1	2,4	-
34. Tigveni	T	534	100,0	191	35,8	1,2	1,9	13,7	1,4	0,1
	M	212	100,0	53	25,0	2,4	1,9	16,5	4,2	-
	F	231	100,0	138	59,7	3,0	6,9	46,8	2,6	0,4
35. Ușulești	T	1,366	100,0	840	61,5	5,7	11,5	41,6	2,7	-
	M	651	100,0	267	41,0	4,8	5,8	28,0	2,5	-
	F	715	100,0	573	80,1	6,6	16,8	53,9	2,9	-

PLASA DĂMBOVNIC JUD. ARGES

III. Câmpia română trebuie cercetată amănunțit. Așezările în curs de cristalizare ale șesului dunărean ridică o serie de probleme, cărora trebuie să le facă față acțiunea Statului român. În cazul Dâmbovnicului, am putut constata că întâia dintre ele este formarea comunelor și înlesnirea apariției centrelor economice locale. O alta, de o importanță decisivă, este buna organizare a economiei acestor regiuni cerealiere în curs de suprapopulare și crearea de posibilități suplimentare de lucru; ca și reglementarea condițiilor muncii în dijmă și a muncii zilerilor. Cu un efort bine dirijat, analfabetismul ar putea fi lichidat. Problemele speciale, cum este cea a apei în Dâmbovnic, se cer și ele soluționate radical. Vitalitatea populației și dispoziția ei de a se adapta cerințelor veștii moderne impun această acțiune și o înlesnesc.

Prin mănunchiul următor de redactări, dorim, întâi de toate, să atragem atenția asupra acestei părți a țării noastre, care s-a bucurat până acum de mai puțină grijă din partea cercetătorilor, preocupați mai mult de așezările vechi de sub munți ale Românimii. Lipsită de cercetări numeroase, Conducerea noastră de Stat, va duce la capăt mult mai greu și încet opera de definitivă așezare a Statului românesc, menit să fie centrul de greutate economic și poate principalul rezervor de oameni cu inițiativă a României din veacul acesta.

